

AgEcon SEARCH

RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

TUDOMÁNY ÉS TAPASZTALAT

XA NAGYÜZEMI LÚDTARTÁS NÉHÁNY ÖKONÓMIAI KÉRDÉSE ✓

GALICZ TIBOR

Az idevonatkozó statisztikai adatokból megállapítható, hogy lúdállományunk létszáma az egyes évek ingadozása ellenére csökkenő irányzatot mutat. 1928-ban 890 000, 1935-ben 2 287 000, 1950-ben 900 000, 1962-ben 853 600 db volt az állomány létszáma. Ennek megfelelően 1928-ban 1000 lakosra 106,7, 1935-ben 111,2, 1950-ben 95,8, 1962-ben 85,4 db lúd jutott.

A szocialista nagyüzemek kialakulásával a lúdtartás mindinkább a kisüzem i és háztáji gazdaságok irányába tolódott el. Ezt bizonyítja az 1962. évi lúdállomány szektor szerinti megoszlása is, miszerint az állomány 0,67%-a az állam i gazdaságokban, 3,30%-a a termelészövetkezetekben, 64,29%-a a háztáji gazdaságokban és 31,74%-a az egyéni kisparaszti gazdaságokban volt. Ez egyben magyarázatul is szolgál a lúdállomány és a termelés csökkenésére. A kisüzemi tartás feltételei ugyanis az utóbbi években rosszabbodtak, mert a legelők egyik részét feltörték, másik része pedig a nagyüzemek használatába került. A tarlok mint időszakosan használható lúdlegelők sem jöhetnek számításba a tartásnál, mert az aratást rövid időn belül követi a tarlókántás. Ezen túlmenően csökkent a háztáji takarmánybázis is, illetve a rendelkezésre álló mennyiséget elsősorban sertéssel és tyúkfélével hasznosítják.

A nagyüzemek kialakításával párhuzamosan kísérlet történt a lúdtartás nagyüzemesítésére is. Ebben az időszakban azonban még ismeretlenek voltak a nagyüzemi lúdtartás feltételei, s így az elmaradt kisüzemi termelési móddal gazdálkodó nagyüzemi lúdtartó gazdaságok kedvezőtlen eredményeket értek el. Ilyen körülmények között a nagyüzemi gazdaságok lúdállománya az 1954. évi 43 800 darabról 1960-ra 11 800 darabra csökkent. A csökkenést elősegítette még a begyűjtés megszüntetése után kialakult felvásárlási ár is.

A NAGYÜZEMI TARTÁS KEDVEZŐ TÉNYEZŐI

A nagyüzemi lúdtartás feltételeinek biztosítása érdekében eddig végzett kísérletek azt bizonyítják, hogy ha a speciális igényeket kielégítik, a ludak éppúgy tarthatók a nagyüzemben, mint bármely más állatfaj. Az eddigi kutatási eredményeket és a népgazdasági szükségletet figyelembe véve, még az is tapasztalható, hogy a nagyüzemi lúdtartás nem a kívánalmaknak megfelelően fejlődik.

A nagyüzemi termelés fokozását sürgető népgazdasági igényen túlmenően

a lúdtartásnak vannak olyan kedvező tényezői, amelyek hasznosítása hazai viszonyok között szükségszerű. Ezek közül is különösen jelentősek a következők:

1. A lúdtartás épületköltsége, illetve az egy lúdra jutó amortizáció és javítási költség nagyságának alakulása.

2. Az 1 kg élősúly előállításához szükséges takarmány mennyisége, összetétele és a gazdaságon belüli előállítás lehetősége.

A lúdtartás épületigénye jelentős mértékben eltér a többi baromfifajétól. A ludak a legigénytelenebbek az elhelyezés szempontjából. Figyelembe véve az állatok fejlődési korától függő igényt, az elhelyezés viszonylag egyszerű és olcsó megoldású épületekkel biztosítható. Ezt igazolják a vizsgálatok is, amelyek szerint az egy lúdra jutó épületamortizációs és javítási költség az 1. táblázat szerint alakult.

1. táblázat

EGY LÚDRA JUTÓ ÉPÜLETKÖLTSÉG

Megnevezés	1 állatra jutó		
	épület- amorti- záció	épület- javítási	összes épület- költség
	költség, Ft-ban		
Naposliba-nevelés (0-4 hétig)	0,20	0,40	0,60
Növendékliba-nevelés (4 héttől haszn. vételig)	1,20	0,73	1,93
Hasznosításba vehető lúd	1,40	1,13	2,53
Tojástermelés	6,98	8,54	15,52
Lúdhizlalás	0,58	0,79	1,37

Tojástermelés esetén — évi 40 db tojáshozamot feltételezve — 1 tojásra 0,39 Ft épületköltség jut. A hasznosításba vehető liba 1 kg élősúlyát 0,48 Ft és az 1 kg értékesíthető hizottliba-súlyt 0,70 Ft épületköltség terheli.

A Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Üzemtani Intézetének az 1959/60. gazdasági évben végzett vizsgálatai szerint a termelőszövetkezetekben

— növendékmarha-nevelésnél 1 kg élősúly-termelést 1,16 Ft;

— szarvasmarha-hizlalásnál 1,14 Ft;

— sertéshizlalásnál 0,75 Ft épületköltség terheli.

A lúdtartás takarmányigénye további kedvező tényezőként jelentkezik.

Közismert, hogy az eredményes, intenzív baromfitartás 20—24% fehérjét tartalmazó takarmányt igényel. Ezzel szemben az 1959—62. évek átlagában országosan a rendelkezésre álló takarmány 10,1% fehérjét tartalmazott, vagyis jellemzően „fehérjeszegény” volt. A hiányzó fehérjemennyiséget import útján biztosította a népgazdaság.

A hazai takarmánybázis, tekintve összetételét, legjobban a lúdtartás igényeivel egyeztethető össze. Ugyanis 1 kg élősúly előállításához — az egész tartási időszakot figyelembe véve — 8,9 kg 10—12% fehérjét tartalmazó takarmány szükséges. Víznyomlag itt a legkisebb az importtakarmány-szükséglet, vagyis a lúdhizlalás a gazdaságok által termelt takarmányokkal is megoldható.

Ezt igazolja Szlameniczky I. vizsgálata is (l. 2. táblázatot).

2. táblázat

AZ EXPORTÉRTÉK ÉS AZ IMPORTTAKARMÁNY VISZONYA

Megnevezés	Tojás	Csirke	Pecse- nye- kacsa	Hízott lúd	Pulyka	Pecse- nye- lúd
I exportértékre jutó összes takarmányérték- ből az import takarmányérték %-a	33,89	36,36	39,62	10,0	21,66	15,15

A felsorolt tényezőket figyelembe véve, a nagyüzemi lúdtartás ökonómia vizsgálatánál azokra a kérdésekre kerestem a választ, amelyek döntő mértékben befolyásolják a termelés gazdaságosságát. Ennek megfelelően a tartás következő fázisait vizsgáltam: keltetés, növendéknevelés (hasznosításba vételig), tojástermelés. A vizsgálatnál nem törekedtem a teljességre, amit indokolt az is, hogy az adatgyűjtés csak két állami gazdaság 1962. évi adatait tartalmazza.

ÖKONÓMIAI VIZSGÁLATOK

A keltetés gazdaságossága

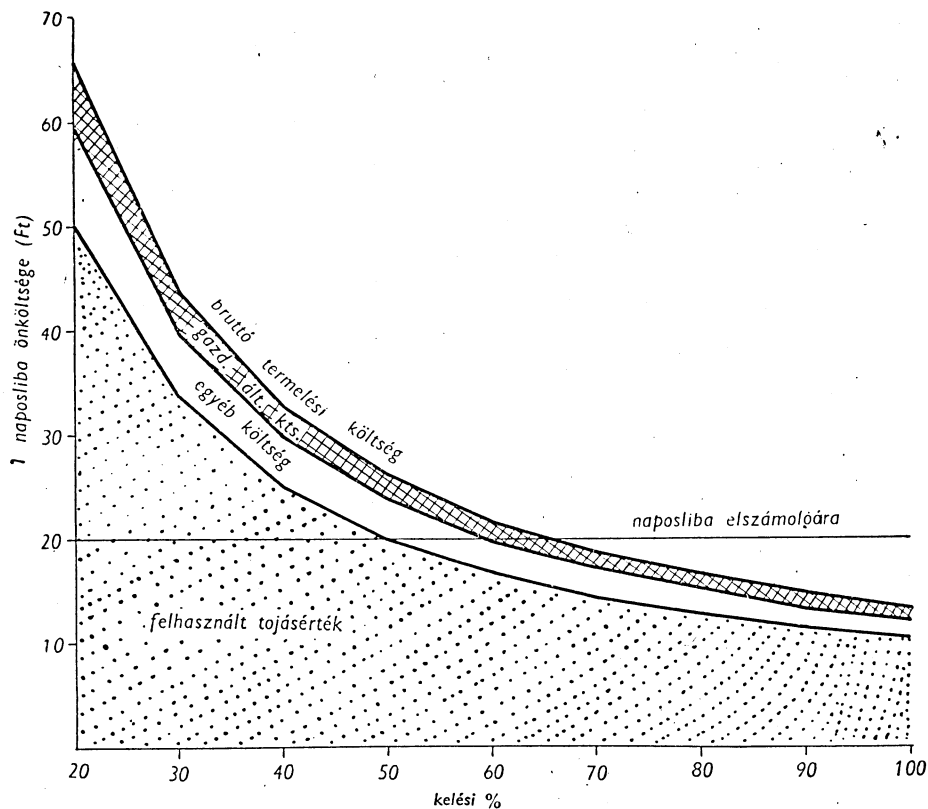
A hazai nagyüzemi lúdtojás-keltetésnek csak néhány éves múltja van. Ez a rövid tapasztalatszerzési idő tükröződik vissza a 20—40%-os kelési eredményekben és a 30—60 Ft-os naposliba-önköltségben. Ilyen keltetési eredmények mellett már eleve bizonytalan az eredményes nagyüzemi lúdtartás.

A végzett vizsgálatok szerint, a jelenlegi 20 Ft/db naposliba-elszámolóarat figyelembe véve, csak 65% kelési eredménynél gazdaságos a lúdtojás-keltetés (lásd a következő oldalon az 1. ábrát).

Ebben az esetben 1 naposliba előállításához 1,54 db tojás, 0,6 kWó villamos energia és 0,13 munkaóra szükséges, vagyis a keltetés közvetlen költsége a tojás nélkül 2,8 Ft-nál nem lehet több. Ez az összeg megközelítőleg azonos a kisüzemi tartás keltetési költségével, tojás nélkül.

A jelenlegi gyakorlatban átlagosnak tekinthető 30—40%-os kelési eredményhez viszonyítva a 65% túlzott követelménynek tűnik. Ha azonban figyelembe vesszük, hogy a lúdtojás-keltetésben végzett eddigi kutatások tapasztalatait felhasználó néhány üzemünk éves átlagban már 60—70%-os kelési eredményt ért el, és ezekben az üzemekben a naposliba önköltsége 19—22 Ft között volt, a gazdaságosság biztosítása már nem tűnik megvalósíthatatlan feladatnak.

Mindenestre további vizsgálatok szükségesek annak eldöntéséhez, hogy üzemi viszonyok között mennyire célszerű 80% feletti kelési eredményt szorgalmazni. Amíg ugyanis 30—40% között egy-egy %-os kelésieredmény-javítás 1,08 Ft keltetésiköltség-csökkenést eredményez, addig 80—90% között ez a csökkenés csak 0,18 Ft. Így megtörténhet, hogy a kelési % növelésével remélt keltetésiköltség-csökkenés a tojások tárolásával és kezelésével járó többletköltség miatt elmarad.

1. ábra

Helyesebb tehát ha a naposliba-önköltség csökkentése érdekében üzemeink elsősorban a tenyésztojás önköltségét csökkentik, és az eddignél több gondot fordítanak a keltetésre szánt tojás tárolására és kezelésére, ami minden nagyobb költségráfordítás nélkül növeli a kelési %-ot, illetve csökkenti a naposliba önköltségét.

A növendékliba-nevelés gazdaságossága

A vizsgálat szerint egy hasznosításba vehető liba közvetlen nevelési költsége az 1. állami gazdaságban 139,75 Ft, a 2. állami gazdaságban 136,38 Ft, vagy 1 kg hasznosítható élősúly előállítására az 1. gazdaságban 29,17 Ft, a 2. gazdaságban 22,96 Ft volt. Ezek az előállítási költségek kb. 20%-os gazdasági általános költség élkül is messzemenően túlhaladják a jelenleg érvényben levő gazdasági elszámolóórákat, vagyis tovább rontják a nagyüzemi lúdtartás eredményességét.

A drága előállítás okairól ad tájékoztatást a 3. táblázat.

EGY LÚD FELNEVELÉSÉT JELLEMZŐ NÉHÁNY MUTATÓ

3. táblázat

Megnevezés	Mennyiségi egység	Első	Második
		állami gazdaság	
Takarmány összesen	kg	39 960	40 939
ebből:			
magvak	kg	31 108	31 019
ipari	kg	7 742	7 710
állati eredetű	kg	—	0,030
erj. és gyök-gumós	kg	1 110	2 008
egyéb	kg	—	0,172
Összes élősúly	kg	4,79	5,94
Súlygyarapodás	kg	4,70	5,84
Takarmányértékesülés	%	11,76	14,26
Tartási idő	nap	171	193
Tartási idő súlygyar. 1 napra	kg	0,027	0,030
Tak. napok száma	nap	249	220
100 db-ra elhullás	db	35,50	5,99
100 db-ra kényszervágás	db	4,62	8,28
100 db-ra összes csökkenés	db	40,12	14,27
Élő munka	óra	3,05	4,14

A közölt adatok is bizonyítják, hogy a növendékliba viszonylag nagy mennyiségű takarmányt fogyaszt és azt rosszul értékesíti. 1 kg súlygyarapodáshoz a 1. gazdaságban 8,5 kg, a 2. gazdaságban 7 kg takarmány volt szükséges.

Befolyásolja a tartás gazdaságosságát az előállításához szükséges idő is. Az 1. gazdaságban 36,4 nap, a 2.-ben 33 nap volt szükséges 1 kg élősúly előállításához. Emellett jelentős tényező még az elhullás és kényszervágás mértékének alakulása is, amit legjobban a késztermékre, vagy annak egységnyi mennyiségére jutó takarmányozási napok számával lehet szemléltetni. A vizsgált üzemeknél ez a következőképpen alakult: 1 kg élősúly előállításához az 1. gazdaságban 52,9, a 2. gazdaságban 37,7 takarmányozási nap volt szükséges.

A növendéklibák viszonylagosan gyengébb abraktakarmány-értékesítésével és a nagy termelési költséggel kapcsolatban mind sürgetőbben vetődik fel a hazai lúdtartás irányának meghatározása.

Közismert a lúd több irányú hasznosíthatósága (hús, tojás, zsír, toll, mág). Népgazdasági szempontból jelenleg legfontosabb a mág-, toll- és zsírtermelés, vagyis a hazai lúdtartás irányára a hizlalás (májtermelés) kell, hogy legyen. A többi tartási iránynak (pl. tojástermelés) ezt kell elősegíteni.

A tartási irány és arány kialakítása után szükségszerűen előtérbe kerül a Csukás által meghatározott és a korábbi gyakorlatban alkalmazott álláspontnak a felülvizsgálata, miszerint a kifejtett lúdhizlalásra a 8—10 hónapos, fejlettségük 80—90%-át elért, vagyis — fajtájuk szerint — 4—7 kg-os ludak alkalmasak. Kísérletek alapján kell eldönteni, hogy jelenlegi ismereteink szerint szükségszerű-e a Csukás által meghatározott idő- és súlytényezőhöz ragaszkodni, vagy elégséges a beállítási súly. Ha ugyanis elégséges a súly, akkor a hizlalásra beállítandó ludak 170—200 napos növendékcsoportban való tartása szükségtelen. Ez csak a tartási költséget növeli és rontja a takarmányértékesülést.

Lobin kísérletei szerint ugyanis intenzív tartásnál a ludak 70—75 napos korra 4,1 kg átlagos élősúlyt értek el. Ezalatt elfogyasztottak 11,48 kg abrak- és 24,60 kg zöldtakarmányt, összesen 16,40 takarmányegységet. Ezzel szemben a hagyományos módon 5—6 hónapig tartott libák átlagos élősúlya 4,5 kg volt, és 18,90 kg abrakot, 144,00 kg zöldtakarmányt, vagyis 41,40 takarmányegységet fogyasztottak.

Az intenzív felnevelésnél tehát 1 kg élősúlyt 4,1 takarmányegységből, hagyományos nevelésnél pedig 9,4 takarmányegységből állítottak elő.

Ezen túlmenően *Hofmann*-nak és *Löhle*-nek voltak olyan kísérletei is, amikor 63 napos korra a libák 4,6—5,1 kg-osak voltak.

Úgy vélem, hogy az említett kísérlet tapasztalatait felhasználva, jelentős mértékben le tudnánk csökkenteni a hízóba állítható ludak nevelési idejét és ezzel együtt a költségeket is.

Állításom szeretném azzal is alátámasztani, hogy a gyakorlatban 8—10 hónapról 5—6 hónapra csökkent az időtényező. Sőt, egyes egyedeknél a gyors-hizálás esetén is jó májtermést észleltek.

A lúdtojás-termelés gazdaságossága

A lúdtojástermelésünket az alacsony hozam és a nagy termelési költség jellemzi. Az említett két állami gazdaság 1962. évi adataival végzett eredményét a 2. ábra szemlélteti. Ennek megfelelően, a lúdtojástermelés gazdaságossága — a jelenlegi tartási költségeket figyelembe véve — tojónként 56 db-os éves átlag tojáshozammal biztosítható. Ez a hozam a 15—25 db-ra becsült országos átlaghoz viszonyítva túlzott követelménynek tűnik. Ha azonban figyelembe vesszük az egyes kiválóan termelő nagyüzemeink eredményeit — ahol az átlaghozam 50 db körül van — megállapítható, hogy a gazdaságosság minden üzemben biztosítható.

Az 56 db éves átlaghozam esetén az állomány 14,8%-os termelésű lesz, és egy tojás termeléséhez 3,215 kg takarmány (abrak és zöld), továbbá 15,7 perc munkaidő szükséges.

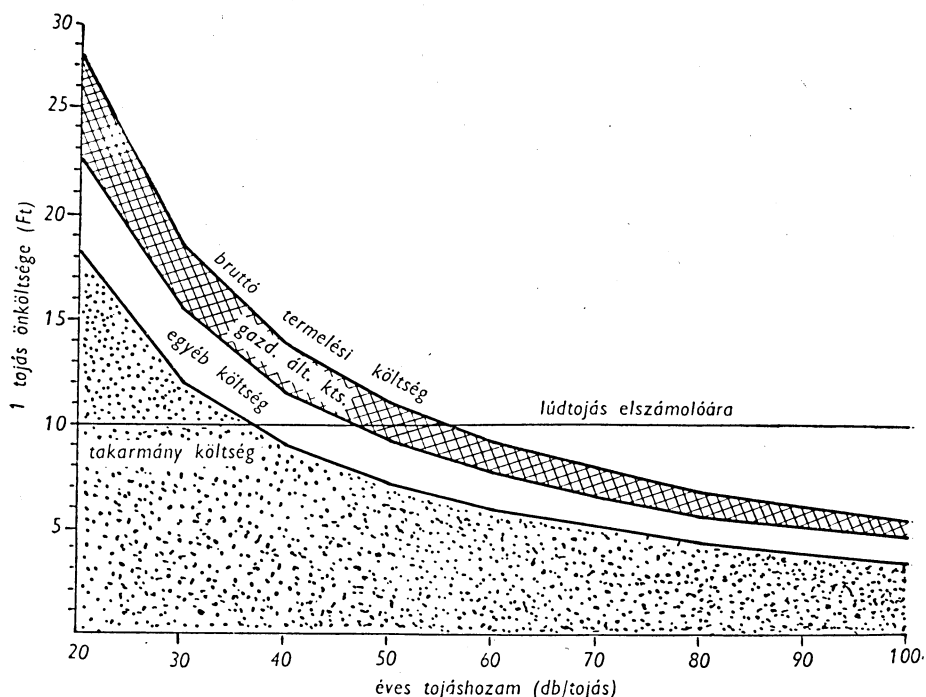
A tojástermelés jelenlegi költségnövelő tényezőit a következőkben lehet összegezni:

1. A tenyésztojás-termelés szempontjából indokolt és alkalmazott ivararány, amin mesterséges megtermékenyítéssel lehetne változtatni. A vizsgált üzemekben alkalmazott ivararány 50—60%-kal növeli a tojás termelési költségét.

2. Az alacsony tojáshozam, amin a fajta, a takarmányozás és a helyes tartásmód együttesen változtat.

3. Az állományban levő sok kotló és gyengén tojó egyed, amin a következetesen és rendszeresen alkalmazott tenyész kiválasztással és selejtezéssel lehet segíteni.

E kedvezőtlen tényezők hatásának kiküszöbölésére jelenlegi ismereteink elégségesek. Ezek gyakorlatban való alkalmazásánál a tojás önköltségének vagy a tojás árának egy-egy forintnyi változása az elszámolóárhoz viszonyított gazdaságosság határát 4—6 db tojással módosítja.

2. ábra

Az elmondottakat összegezve megállapítható, hogy a lúdtojástermelés költségét a jelenleginél jobb tenyésztői és termelészervezési munkával lényegesen lehetne csökkenteni. Erre csak egyetlen példa: ha a tavaszi tojóidény után a rossz tojó egyedeket azonnal és nem az eddigi gyakorlatnak megfelelően összel selejteznek ki, jelentős mértékben csökken a tojástermelés költsége.

Az egész vizsgálat eredményét összegezve megállapítható, hogy a nagyüzemi lúdtartás gazdaságosságának biztosítása érdekében elsősorban a következő feladatokat kell megoldani, illetve tisztázni:

1. A hazai lúdtartás arányának és irányának meghatározása.
2. Széles körű, jól megalapozott vizsgálatok alapján meghatározni a leg-gazdaságosabb technológiát.
3. Kialakítani a termelési iránynak és tartásmódnak legjobban megfelelő épületeket. Messzemenően figyelembe kell venni az alkalmazandó termelés-technológiai és állategészségügyi követelményeket és nem utolsósorban az épületek költségeit.
4. Jobb termeléstehnológia alkalmazásával csökkenteni kell a termék-előállítás idejét és költségét (gyorsabb nevelés és hizlalás).

IRODALOM

(1) *Csukás Z.*: Baromfitenyésztés, Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1955. — (2) *F. Hofmann—K. Löhle*: Untersuchungen über Körpergewichtsentwicklung, Futterverbrauch und Mastfähigkeit bei Junggans. (Növendéklibák testsúlyalakulásának, takarmányfogyasztásának és hízóképességének vizsgálata.) Archiv für Geflügelzucht und Kleintierkunde, Berlin, 1960. 9. köt. 4. sz. — (3) *N. V. Lobin*: Intensivnoe virasesivanyje gusztjat na mjszo. (Intenzív húslibatenyésztés.) Ptyicevodstvo, Moszkva, 1961. 2. sz. — (4) 100 mezőgazdasági termelőszövetkezet termelési költsége az 1959/60. gazdasági évben. Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Üzemtani Intézete, Budapest, 1961. 30. — (5) *Szlamenczky I.*: Baromfitenyésztés a világ-gazdaságban. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1963.

Автор изучает с экономической точки зрения инкубацию, воспитание молодняка, производство яиц. Он определяет, что при инкубации нужно достигать около 65% выхода. Использование электрической энергии и живого труда не может быть больше чем 0,6 киловатт-час и 0,13 часа живого труда для вывода одного гусенка. Расходы при воспитании молодняка можно снизить интенсивным кормлением и сокращением периода воспитания. К экономичности производства в случае производства яйца ведет парода, кормление, последовательный племенный выбор и искусственное оплодотворение.

Der Verfasser untersucht von Standpunkt der Wirtschaftlichkeit die Brut, die Aufzucht und die Eierproduktion in der grossbetrieblichen Gänsehaltung. Er stellt Fest, dass bei der Ausbrut ein mindestens 65%-iges Ergebnis erzielen ist. Der Strohverbrauch darf nicht mehr als 0,6 KWSt. und der Arbeitsaufwand 0,13 Stunde je Eintagsgänschen ausmachen. Die derzeitigen Aufzucht-kosten können durch eine spezialisierte Intensivhaltung mit Verkürzung der Aufzucht vermindert werden. In der Eierproduktion kann die Wirtschaftlichkeit in der Produktion durch Auswahl der Rassenart, durch die Fütterung, durch eine konsequent durchgeführte Zuchtauswahl und durch die künstliche Befruchtung erreicht werden.

Author deals with the problems of hatching, raising of young stock and egg-production from the point of view of economic efficiency. He establishes that to ensure the economics of production 65 geese are to be hatched from 100 eggs laid into the hatchery. The electricity and labour input must not be higher than 0,6 kwh, respectively 0,13 labour hours for each geese hatched. The present cost of raising could be reduced by specialization and by reducing the period of raising. In the case of egg-production the proper selection of the breed, used the method of feeding, the consequently performed stock selection and the use of A. I. are the ways of increasing the economic efficiency of production.